

راهکارهای عملی مدیریت کلاس درس در مدارس ابتدایی

مهديه تفكر

آموزش و پرورش استان یزد

چکیده:

مدیریت به معنای برنامه‌ریزی، سازماندهی، کنترل و کنترل فرایندها و منابع برای دستیابی به هدف‌های یک سازمان است. مدیریت شامل مهارت‌ها و تکنیک‌های مختلفی است که برای رهبری، مدیریت منابع انسانی، مدیریت مالی، مدیریت عملیات و مدیریت استراتژیک استفاده می‌شود. هدف اصلی مدیریت افزایش کارایی و بهره‌وری سازمان است و کنترل فعالیت‌ها و منابع در یک کلاس درس است. این شامل مدیریت زمان، مدیریت رفتار دانش‌آموزان، مدیریت منابع آموزشی و ارتباط با والدین و دیگر اعضای جامعه آموزشی می‌شود. هدف اصلی مدیریت کلاس درس ایجاد یک محیط آموزشی موثر و پایدار برای دانش‌آموزان است. برای دستیابی به این هدف، مدیران کلاس می‌توانند از روش‌های تدریس متنوع، انگیزش دانش‌آموزان، ارزیابی مناسب و ایجاد هماهنگی و همکاری با دانش‌آموزان استفاده کنند. مدیریت کلاس در مدارس ابتدایی شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و رویکردهایی است که برای سازماندهی و مدیریت کلاس در این مرحله از تحصیل استفاده می‌شود. در اداره کلاس در مدارس ابتدایی، مدیریت کلاس باید به طور خاص به نیازها و ویژگی‌های دانش‌آموزان این سن و مرحله تحصیلی پاسخ دهد.

کلیدواژه‌ها: مدیریت ، کلاس درس ، دانش‌آموزان و معلمان ، مدارس ابتدایی

مقدمه

آموزش و پرورش علاوه بر اینکه در دسته بندی مشاغل در رده بالایی قرار دارد از نظر پیچیدگی نیز جز پیچیده ترین حرفه های تخصصی دسته بندی می گردد. (علاقه بند، ۱۳۷۵) اشراف معلم بر موضوعات درسی مسائل یادگیری الگوها روشها راهبردها و فنون تدریس، از عوامل عمده ی اثر بخشی رفتار و مدیریت کلاس می باشد.

مدیریت کلاس و اداره بهبود کیفیت آموزشی آن همواره جزو وقت گیرترین فعالیت های معلمان می باشد. بیش تر وقت معلمان به ایجاد انضباط و نظم کلاس می گذرد به همین دلیل یکی از موضوعاتی که امروزه مدارس و بخصوص معلمان به آن توجه می کنند موضوع مدیریت کلاس می باشد. مدیریت کلاس درس عبارت از رهبری کردن امور کلاس درس از طریق تنظیم برنامه درسی - سازماندهی مراحل کار و منابع - سازماندهی محیط به منظور بالا بردن کار نظارت بر پیشرفت دانش و پیش بینی مسائل بالقوه است. مهاجری در مقاله رابطه بین قابلیت های حرفه ای معلمان دوره ابتدایی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان در شهر اصفهان نیز نشان داده که قابلیت های حرفه ای معلمان که توانایی آنها در تدریس مؤثر را نیز شامل میشد با عملکرد تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی داری دارد. ناکامورا (۲۰۱۵) در پژوهش خود پنج بعد سبک رهبری معلم، رشد دانش آموز ارتباط انگیزش و انضباط در کلاس درس سالم را به عنوان مؤلفه های مدیریت کلاس درس سالم عنوان نموده است. کوئین و همکاران نیز در مطالعات خود چهار توانمندی برای معلم در کلاس نام بردند.

اشراف کامل با توانایی دیدن کلاس در تمام اوقات دخالت فوری در موقعیت ها و اجتناب از خطا در زمان و هدف هم پوشی یا توانایی انجام دادن هم زمان چند کار هنگام کار با افراد یا گروه نیروی فزاینده در طول دروس که معلمان را قادر میسازد تا به حواس پرتی های بالقوه غلبه کرده و آمادگی ثابت و آهنگ آموزش فرح بخش داشته باشد.

چالش و تنوع در تکلیف که علاقه و جهت یابی دانش آموزان را به کار در کلاس حفظ می کند کار کوئین به تغییر تمرکز پژوهشهای مدیریتی از راهبردهای واکنش به راهبردهای پیشگیرانه و از شخصیت معلم به مدیریت استراتژیک و محیطی کمک کرد. کار او همچنین تاثیر فعالیتهای کلاس به عنوان منبع مهم گوناگونی و رفتار دانش آموزان را برجسته ساخت.

صفوی (۱۳۷۲) مدیریت کلاس درس را رهبری کردن امور کلاس درس از طریق تنظیم برنامه ی درسی سازماندهی مراحل کار و منابع سازماندهی محیط به منظور بالا بردن کارایی نظارت بر پیشرفت دانش آموزان و پیش بینی مسایل بالقوه می داند.

رئوفی (۱۳۷۷) مدیریت کلاس درس را اینگونه تعریف میکند مدیریت کلاس عبارت است از: هنر به کار بردن دانش تخصصی و بهره گیری از مهارتهای کلاسداری در هدایت دانش آموزان به سوی اهداف مطلوب مورد نیاز دانش آموزان و جامعه اسماعیلی و همکاران (۱۳۹۵) نیز در مقاله رابطه ی خودکارآمدی با سبک مدیریت کلاس معلمان تربیت بدنی نشان دادند که شیوه های مدیریت کلاس معلمان تربیت بدنی با خودکارآمدی آنها ارتباط معنی داری دارد. سرمد پور در پژوهش بررسی عوامل همبسته با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سوم راهنمایی نشان داد که خودکارآمدی معلم در تدریس و مدیریت کلاس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی داری دارد وفا و همکاران در مطالعه خود نشان دادند که هر چه خودکارآمدی معلمان بالاتر میرفت ادراک دانش آموزان از جو کلاس نیز بهبود می یافت. کوک در مقاله شناسایی تفاوت در شیوه های کلاس درس نشان داد که منبع کنترل معلم تعیین کننده نحوه فعالیتهای کلاسی دانش آموزان است. وی گزارش کرد که منبع کنترل دورنی

معلمان با مدیریت بهتر کلاس درس و ارتباط بهتر بین دانش آموزان با یکدیگر، و بین معلم و دانش آموزان ارتباط دارد و موجب عملکرد بهتر دانش آموزان در کلاس میشود.

بیان مسئله

برای رسیدن به نتایج مطلوب آموزشی و مشارکت همه جانبه دانش آموزان در کلاس درس اولین قدم وجود نظم حاکم بر کلاس است. اگر اولین گام در این امر که همان حفظ نظم است رعایت نشود گام های دیگر یادگیری نیز میسر نمیشود که مدیریت کلاس مفهومی فراتر از برقرار کردن انضباط در کلاس درس دارد.

یکی دیگر از نقشهای معلم نقش مدیریتی اوست. حقیقت آن است که این نقش حیاتی ترین و اساسی ترین نقشی است که او در کلاس بازی میکند به زبان دیگر معلم اول باید مدیر باشد، بعد معلم به علاوه مدیریت فقط در جلسه ی اول و اول جلسه نیست که اهمیت پیدا می کند، بلکه تا تدریس ادامه دارد مدیریت نیز باید تداوم داشته باشد به عبارت دیگر، تدریس و مدیریت نیز با هم عجین شده اند. امروزه در محافل آموزشی از رهبری مثبت و مدیریت سالم کلاس درس بسیار صحبت می شود ناکامورا، (۱۳۸۸) با مدیریت سالم معلم می تواند از تخلفات پیشگیری و اهداف درسی را به خوبی پیاده کند.

یعنی مفهوم مدیریت کلاس هم بعد آموزشی را شامل میشود هم بعد اخلاقی باعث کنترل نظم و انضباط در کلاس میشود معلمان در کلاس درس باید سبکهای مدیریتی را متناسب با ویژگی های شخصیتی دانش آموزان و روشهای تدریس به گونه ای انتخاب کنند که دانش آموزان فرصت کسب انواع مهارتها را از طریق عمل در کلاس درس بیاموزند روش های تدریس فعال توجه به علایق و نیازهای دانش آموزان به کارگیری روشهای حل مسئله ی مشارکتی، ایجاد رابطه ی سازنده و اثر بخش با دانش آموزان میتواند محیط کلاس درس و فرایند آموزش را شوق انگیز و زمینه ی تحقق اهداف تربیتی و آموزشی را فراهم نماید.

پژوهشهای مربوط به مدیریت کلاس درس نشان میدهد که تعداد قابل توجهی از معلمان در اداره کلاس خود مشکل دارند. این مشکلات بیشتر به صورت عدم انجام تکالیف درسی و عدم

پیشرفت تحصیلی متجلی می گردد اجسون و گال، (۱۳۸۹) به نظر کارولین اورتون (۱۹۸۷) به کارگیری مدیریتی مناسب تدوین قواعد و مقررات واضح و روشن و اثر بخش، تفهیم مقررات به دانش آموزان با بیانی ساده و نظارت مداوم معلم بر رعایت قواعد و مقررات در اداره ی کلاس ها بسیار مؤثر است. بنابراین معلمان باید برای اداره کلاس درس شیوه های اثر بخش و کارایی را مناسب با شاگردان انتخاب و به کار گیرند.

روش تحقیق توصیفی - تحلیلی روش گردآوری کتابخانه ای روش تجزیه و تحلیل روش توصیفی تحلیلی و تبیین می باشد. ابزار گردآوری کتابخانه مقالات و سایت های علمی معتبر

جو کلاس و عوامل مؤثر بر آن

جو کلاس محیطی است که توسط استادان و معلمان همکلاسی ها و سایر عوامل مدارس با دانشگاهی خلق می شود و زمانی که کلاس به لحاظ فیزیکی، عاطفی، هیجانی، احساسی و تحصیلی و..... نامطبوع و نامساعد باشد دارای جوی منفی است. اندرسون، رای، هیلتون، آرچی و هتی، جی (۲۰۰۴) این شرایط بر رشد شناختی اجتماعی و عاطفی و یادگیری دانش آموزان تأثیر زبان باری میگذارد یکی از مهمترین عوامل مؤثر بر جو کلاس، ساختار نظم و توانایی معلم در ایجاد نظم در کلاس است.

به احساس معلم نسبت به توانایی خود در ایجاد و کنترل نظم در کلاس خود کارآمدی مدیریت نظم کلاس گفته می شود امر ای تی و هیکن جی (۱۹۹۱) اردوگان معتقد است که رفتار همراه با احساس احترام و توجه معلم در اصلاح رفتار دانش آموزان مؤثر است و برعکس ارجاع دانش آموزان به مدیر مدرسه فرستادن آنان به بیرون از کلاس و ماندن در راهرو بدون نظارت بی توجهی نسبت به مشکلات دانش آموزان و شکایت کردن از آنان از جمله رفتارهای منفی معلمان به شمار می رود که تأثیری نامطلوب بر دانش آموزان میگذارد بی انضباطی مشکلات متعددی را برای دانش آموزان به وجود آورده زمینه ناکامی آنان را فراهم می آورد. این ناکامی را حتی میتوان در عملکرد معلمان و میزان پرخاشگری در آنها مشاهده کرد. بنابراین خودکارآمدی معلم در مدیریت نظم کلاس میتواند از بروز این مسائل جلوگیری کرده جو بهتری را برای کلاس به وجود آورد. (میتشل، رام رام، و برتشا، سی پی ۲۰۱۳)

معلمانی که در مدیریت نظم کلاس خودکارآمدی بالایی دارند چهار اصل را در برخورد با دانش آموزان در نظر می گیرند.

نخستین اصل این است که رفتار دانش آموز را به طور دقیق شناسایی و علت یابی می کنند، سپس اهداف و انگیزه های بدر رفتاری دانش آموز را در رویارویی با یک موقعیت کلاسی و یا انجام یک رفتار خاص شناسایی میکنند؛ در مرحله بعد به منظور اصلاح رفتار دانش آموز میکوشند راهبردی مناسب داشته باشند و در نهایت از همکاران مدرسه یا والدین دانش آموز برای اجرای بهتر راهبرد خود کمک میگیرند. ادواردز، سی راج و وانی، وی جی ۲۰۱۰ بسیاری از مواقع، ما شاهد هستیم که معلمان از شیوه های بسیار مناسب و خالقانه ای برای تدریس مطالب کلاسی استفاده می کنند؛ اما این شیوه ها اثر گذاری الزم را ندارند و معلم پس از مدتی چون کارایی آنها را در عمل نمی بیند ناامید شده، از آنها استفاده نمی کند بررسی دلایل احتمالی این موضوع نشان می دهد، احتمالاً یکی از دلایل مهم این مسأله این است که معلم در کنار شیوه های تدریس، در کنترل جو کلاس و نظم حاکم بر آن ناتوان بوده و به علت از هم پاشیدگی نظم و قوانین حاکم بر کلاس دانش آموزان در دریافت مطالب ناتوان عمل کرده شیوه تدریس اثر بخشی خود را از دست می دهد. (مارش، راج دابلو، و رش، رال، رای ۱۹۹۷)

اما یکی از متغیرهایی که بر خودکارآمدی معلم در مدیریت نظم کلاس نقش دارد، منبع کنترل شخصی معلم است. منبع کنترل در چهارچوب نظریه را تر مطرح میشود. منبع کنترل به میزان اعتقاد فرد در مورد کسب پاداش از طریق کوشش شخصی اطلاق میشود. افرادی که از منبع کنترل درونی برخوردارند بر این باورند که کنترل کافی بر زندگی خود و رویدادهای آن را دارند ۱۳۹۸ و مطابق همین باور نیز رفتار میکنند. با توجه به این تعریف معلمانی که از منبع کنترل درونی برخوردارند، معتقدند که علت آنچه در کلاس درس رخ میدهد چه رویدادهای مثبت و چه منفی ناشی از فعالیت ها و ویژگیهای شخصی خودشان است و بنابراین خود نیز می توانند آن را تحت کنترل بگیرند؛ اما برعکس معلمانی که دارای منبع کنترل بیرونی هستند، معتقدند که وضعیت تحصیلی دانش آموزان و آنچه در کلاس درس اتفاق می افتد ناشی از عوامل مختلفی است که بسیاری از این عوامل از کنترل آنها خارج است. (بشور ترام، دی، ۲۰۱۳) مدیریت نظم در کلاس درس باعث میشود که مرزهای بین دانش آموزان با یکدیگر و مرزهای بین معلم و دانش آموزان نه آنقدر انعطاف ناپذیر و خشک باشد که هیچ گونه ارتباط متقابل نزدیکی بین افراد در کلاس شکل نگیرد؛ و نه آنقدر باز و نفوذ پذیر باشد که قاعده ها، اصول و حرمت های بین دانش آموزان و معلم خدشه دار شود و ارتباطات نامناسب و خارج از معمول بین دانش آموزان و معلم در کلاس شکل بگیرد. آرتمووا، ران، لوچی، راس و سنت مارتین جی، ۱۹۹۹) علت پیچیدگی مدیریت کلاس از نظر جکسون ناشی از چندین خاصیت تدریس در کلاس است که عبارتند از: ۱ کلاس درس چند بعدی است. کلاس موقعیتی است که فعالیتهای چند بعدی در آن ایجاد می شود. دامنه آن از فعالیتهای تحصیلی مانند خواندن نوشتن حساب کردن تا فعالیت های اجتماعی مانند بازی کردن ارتباط با دوستان و گفتگو را شامل می شود.

– فعالیت ها همزمان رخ میدهند. بسیاری از فعالیتهای کلاسی به صورت همزمان جریان دارند. گروهی از دانش آموزان ممکن است پشت میز خود در حال نوشتن باشند، گروهی دیگر ممکن است در حال نقل داستانی برای معلم باشند و یکی دیگر ممکن است با دیگری در حال دعوا کردن باشد و....

وقایع در کلاس به سرعت رخ میدهند. وقایعی که در کلاس به سرعت رخ می دهند معمولاً به یک پاسخ فوری نیاز دارند. مانند جر و بحث کردن دو دانش آموز بر سر مالکیت دفترچه یادداشت

وقایع اغلب غیر قابل پیش بینی نیستند. حتی اگر معلمی با دقت تمام فعالیت های روزانه را طراحی کند و سازماندهی قوی داشته باشد باز اتفاقاتی رخ خواهد داد که هرگز انتظار آن نداشته است، مانند بیمار شدن ناگهانی یک شاگرد و....

– مسائل محرمانه کمی وجود دارد کلاس یک مکان عمومی است که شاگردان به نحوه برقراری نظم هنگام وقوع مشکلات و وقایع غیر منتظره و خنثی کردن آنها توسط معلم نگاه می کنند.

کلاس برای خود تاریخ و سابقه ای دارد شاگردان از آن چه قبلاً در کلاسشان رخ داده است خاطراتی دارند. مثال آنها به خاطر دارند که معلم چگونه با یک مشکل انضباطی برخورد کرده است. (مرعشی، علی اکبر، ۱۳۷۱)

در بررسیهایی که به منظور مطالعه رفتارهای نادرست در مدارس ابتدایی انجام شده است. انواع رفتارهایی که موجب برهم خوردن نظم کلاس و در نتیجه اختلال در آموختن می شود. مشخص گردیده است:

- (الف) رفتارهای حرکتی بلند شدن از جای خود ایستادن، دویدن راه رفتن در کردن میز و نیمکت و.....
- (ب) رفتارهایی که موجب تولید صدا میشود تولید صدا با دست تولید صدا با انداختن اشیا و نظایر آن
- (ج) رفتارهای تهاجمی قاپیدن اشیا انداختن کتاب بغل دستی مشت زدن، هل دادن، گاز گرفتن کشیدن موه اظهارات نابجا بی اجازه معلم جواب دادن گریه کردن، جیغ کشیدن، آواز خواندن، بلند خندیدن و.....
- ی صحبت کردن بی اعتنائی وضعیت نادرست بدنی رفتار قدرت طلبانه و..... (صفوی، امان الله (۱۳۷۰)

سبک های مختلف اداره کلاس درس

سبک های مختلف اداره کلاس درس بر اساس یک دسته بندی برای اداره کلاس درس سه سبک پیشنهاد شده است.

پژوهشنامه اورمزد شماره ۴۷ ب تابستان ۱۳۹۸

سبک اقتدار گرایانه (دموکراسی قانون مدار)

سبک مستبدانه (تحکم آمیز)

سبک آزاد گذاری (بی عنان، آسان گیری)

سبک مستبدانه

در این سبک تنها معلم است که بر کل کلاس حکومت میکند و هیچ شاگردی حق اظهار وجود ندارد. در این سبک مدیریت قوانین یا مقرراتی وجود ندارد یا اگر هم وجود دارد به نفع معلم تفسیر می شود. دانش آموزان این سبک به وسیله معلمان خود کنترل و محدود می شوند. این دانش آموزان یادگیرندگان منفعلی هستند و مهارتهای ارتباطی ضعیفی دارند.

سبک آزاد گذاری

در این سبک هیچ قاعده و ضابطه ای حاکم بر رفتار دانش آموز نیست و هر ر کسی به هر طریقی که دلش می خواهد رفتار و عمل میکند دانش آموزان این گونه کلاسه ها از مهارت های تحصیلی ناکافی و کنترل شخصی ضعیفی برخوردارند.

سبک اقتدار گرایانه

سبک اداره می شود، معلم و شاگرد با توجه به رعایت حقوق یکدیگر رفتار می کنند و نسبت به هم احترام کامل به جام می آورند. در این محدوده قوانین و مقرراتی صورت می گیرد که خود وضع کرده اند و یا دیگران وضع کرده اند و آنها قبولشان کرده اند. دانش آموزان و دانشجویان معلمان اقتدارگرا دارای اعتماد به نفس اند، در ارضای نیازهای خود عجله نمی کنند با دوستانشان به خوبی کنار می آیند و از عزت نفس عالی برخوردارند. بهترین سبک اداره کلاس درس سبک اقتدارگرایی آزادمنشانه با دموکراسی قانون مدارانه است. به باور چایلد بهتر است معلم خود را به یک سبک واحد مقید نکند و در مواقع لزوم از سبک های دیگر نیز استفاده نماید. با توجه به تنوع موقعیتهای کلاسی به نظر می رسد که استفاده از هر یک از سبکهای کلاس داری در موقعیتهای خاص خودش می تواند مفید باشد. (م (۴۰۹) (سیف، 1394)

عوامل مؤثر بر مدیریت کلاس

مدیریت کلاس مفهومی وسیع تر از نظم و انضباط دارد که صرفا ساکت نگه داشتن دانش آموزان در کلاس نیست. ساکت نگه داشتن دانش آموزان در کلاس هیچ ایرادی ندارد اما نباید کار اصلی معلم فرض شود. معلم در نقش رهبر کلاس مسئول هدایت و تدوین برنامه های یک ساله است تا مطمئن شود که دانش آموزان ملاک ها و معیارها و اهداف تدوین شده در رابطه با بهبود مرکز آموزش را درک و در صدد تحقق آنها هستند. مدیریت کلاس همچنین مستلزم آن است که با ایجاد محیط یادگیری مناسب به دانش آموزان یاد دهیم چگونه رفتار خود را در کلاس اداره کنند. با این حرف ها کلاس داری مفهومی وسیعی یافته و به غیر معلم را در بر می گیرد. بهرنگی (۱۳۷۶) عوامل مؤثر بر مدیریت کلاس شامل ویژگی های شخصیت معلم، روشهای تدریس معلم و استفاده از فنون تدریس میباشد.

ویژگی های شخصیتی معلم

بدون شک شخصیت و یا ویژگیهای شخصیتی معلم یکی از عوامل بسیار مهم در د نظم کلاس میباشد. معلمی که ظاهر آن آراسته میباشد مثبت نگر و خوش اخلاق است به توانایی های ذهنی، جسمی عاطفی و تفاوت های فردی شاگردان آگاهی دارد شرایط فیزیکی کلاس را از قبل آماده می سازد مهارت ارزشیابی و پرسش کردن را میداند دانش آموزان را دوست دارد و به کارش علاقه نشان میدهد با ایمان راستگو صادق و خوش بیان میباشد و در کارش مسلط است و با معلمی که این ویژگیها را ندارد مسلما بسیار متفاوت است. بنابراین معلمین باید این صفت را در خود آشکار نمایند و در تمهیدات اشتغال به حرفه ی مقدس معلمی این ویژگی ها را در خود متبلور سازند. (سرمد ۱۳۸۹) ویژگیهای عمومی معلمان نیز در زمینه مدیریت کلاس تأثیر زیادی دارد. معلمان مؤثر و کارآمد افرادی هستند که میتوانند در لحظه های بحرانی به خود مسلط باشند و بدون اتخاذ موضعی تدافعی به حرفهای دانش آموزان گوش بدهند و به جای پسروی، سرزنش و تحقیر، آزار و اذیت و دیگر واکنشهای افراطی موضع حل مسأله را برگزینند.

روش های تدریس

در توضیح این مطالب شایان ذکر است که یک معلم باید با توجه به شرایط کلاسی - امکانات و تجهیزات - توانایی های خود و شاگردان و محتوای کتب درسی یک روش مناسب انتخاب نماید و در صورتی که روش تدریس معلم مناسب نباشد باعث سردر گمی شاگردان، شلوغی کلاس و اتلاف وقت خواهد شد. بنابراین لازم است که یک معلم نسبت به الگوها، روش ها و راهبردهای فنون تدریس آگاهیهای لازم را داشته باشد تا به موقع و در جای مناسب از هر کدام از روش ها و فنون با موقعیت بهره . ره مند گردد. (پیریایی، ۱۳۸۴)

فنون تدریس

تدریس به مجموعه اعمالی که اجرا می نماید، گفته میشود آشنایی و آگاهی نسبت به فنون تدریس و اعمال آنها در کلاس درس توسط معلم باعث می شود وی بدون استفاده از خشونت و تنبیه بدنی، کلاس را مدیریت نموده و نظم را حاکم سازد. از جمله فنون تدریس میتوان موارد زیر را بر شمرد.

۱ کم و زیاد کردن تن صدا به منظور جلب توجه شاگردان و وادار کردن آنها به گوش دادن معلم باید با صدای یکنواخت صحبت نکند نوسانات صدای خود را کم و زیاد نماید تا دانش آموزان شنونده فعالی شوند.

۲ - حرکت های معلم بین حرکت های معلم و توجه شاگردان رابطه مستقیم وجود دارد، هر چه حرکات هدفمند معلم و حرکت کردن به آخر کلاس و برگشتن و حرکات پایین کلاس معلم بیشتر باشد، معلم بر کلاس مسلط تر خواهد داشت و شاگردان بیشتر به او توجه خواهند کرد و در نتیجه یادگیری بهتر صورت می گیرد. (شعبانی، ۱۳۹۶)

تأکید روی بعضی از مفاهیم و کلمات نگاه کنید دقت کنید این کلمات خیلی مهم هستند و تکرار بعضی افعال و کلمات از جمله نکاتی است که به خاطر تاکید معلم، توجه شاگردان را جلب می نماید.

۴ - اشارات معلم بعضی از ایماها و اشارات معلم باعث دقت بیشتر شاگردان می شود؛ حرکات دست، چشم ابرو دهان انگشتان و سر مشتمل بر این حرکات است.

۵ - مکت های به موقع و هدفمند برخی معلمان در حین توضیح دادن و یا سخنرانی با مکت های به موقع حواس شاگردان را به مفاهیم جلب مینمایند و سروصدای دانش آموزان را کاهش می دهد. و کلاس را اداره می نمایند.

تشویق و تمجید دانش آموزان یکی از فنونی که به عنوان ابزاری مؤثر در اختیار معلمان می باشد، تشویق و تمجید است؛ البته تمجید عملکرد شاگردان با ارزش تر از تشویق آنان است زیرا تشویق شاگردان باعث به وجود آمدن آموزش و پرورش سود گرایانه می گردد. همچنین معلم می تواند با توجه به سن دانش آموزان از تقویت پته ای نیز بهره ببرد و یا از کارت های تلاش، امتیاز و کارت جایزه بدین منظور استفاده نماید استفاده ی فاصله ای و نسبی متناوب از این ابزار اثر بخشی آن را ارتقا می بخشد. (فتحی، ۱۳۸۲)

نگاه های معنی دار گاهی نگاههای معنی دار معلم به دانش آموزی که به درس توجه ندارد و یا سروصدا می کند باعث کاهش رفتار نا به جای او می گردد. همچنین با عصبانیت نگاه کردن به دانش آموزانی که برای کلاس مزاحمت ایجاد کرده اند؛ باعث میشود دانش آموز وادار شود به درس های معلم گوش دهد.

ضربه زدن به میز و صندلی گاهی معلم با ضربه زدن به میز یا تابلوی کلاس، توجه شاگردان به مطالب و مفاهیمی که ارائه می شود جلب می کند.

دوین قانون و مقررات کلاس تدوین قوانین کلاسی و تشریح آن برای دانش آموزان و آگاهی دادن به آنها باعث ایجاد نگرش میگردد و در نهایت موجب عملکرد مثبت فردی و گروهی می شود. لذا معلمان باید در تدوین مقررات کلاس به خصوص در روزهای اول دقت کافی داشته باشند.

موانع و مشکلات مدیریت کلاس

صیامی (۱۳۸۰) به نقل از کیند زواتر (۸۹) (۱۹۷۸) منشأ رفتارهای غیر عمدی و ناپایدار دانش آموزان بیان می کند. فرانسیس (۱۹۷۵) اصطکاک را با عنوان سر و صدا وسایل تحریک و پچ پچ توصیف کرده است. هیچ یک از این منابع تنهایی برای اقتدار معلم مشکل مهمی محسوب نمی شود ولی چنانچه هر یک از آنها به شکلی نادرست اداره شود؛ میتواند از تحریکی جزئی به صورت برخوردی مهم ظاهر شود (صباغیان، ۱۳۸۰)

مطالعات نشان میدهد که اغلب ۳۰ درصد یا بیشتر زمان آموزشی در هر روز به صورت پیش بینی نشده از بین می رود و از دست دادن زمان به هر علتی که باشد تاثیر منفی بر پیشرفت علمی فراگیران می گذارد و شرایط را برای مشکلات رفتاری دانش آموزان ایجاد می کند.

وقفه های هنگام راهنمایی معلم قبل و بعد از یک بخش آموزشی دلیل اکثر مشکلات مدیریتی کلاس و از دست دادن فرصت هاست در طول کار روزانه مشکلات پیش بینی نشده ی زیادی روی می دهد که این وقایع ممکن است به وسیله ی دانش آموزان مربیان مدرسه و مشاهده کنندگان آغاز شود.

هر کلاسی دارای زنجیره ای از خصوصیت ها است؛ که در مقایسه با کلاس های دیگر و با شخصیت و شیوه ی کار معلم فضای مربوط به خود را به وجود می آورد. برخی از ویژگی ها را در تمام کلاسها میتوان یافت و لازم است آنها را در حرفه ی معلمی و اداره ی کلاس مورد توجه قرار داد. (زمانی، ۱۳۷۹) و الفرانسوا، (۱۳۸۰)، این ویژگی ها را چنین توصیف می کنند. ۱ - کلاس محیطی چند بعدی است. - بسیاری از حوادث کلاس به صورت هم زمان روی می دهد.

حوادث کلاسی نه تنها چند بعدی و هم زمان است ؛ بلکه هر کدام از آنها به لحظه ای خاص مربوط می شود. به عبارت دیگر اکثر اتفاقی که باهم در کلاس روی می دهد، نیاز به عکس العمل آنی و لحظه ای معلم دارد.

علاوه بر آنی بودن چند بعدی بودن و هم زمان بودن فعالیتها مهم ترین ویژگی هر کلاس این است که جریان فعالیتها در کلاس بسیار غیر قابل پیش بینی است. اداره کردن چنین محیطی نیازمند تصمیمات آنی سریع و مداوم است و به مهارت های خاص و مداوم نیاز دارد.

اصول مدیریت کلاس

از مهمترین اصول کلاس داری کارایی و جامع الاطراف بودن معلم است. معلم کارا معلمی است که بر مطالب درسی تسلط دارد. کارها و اعمال او سازمان یافته و منظم و دارای اعتماد به نفس است؛ به دانش آموزان نیز اعتماد میکند و شکیباست به تعبیری دیگر نخستین پیش درآمد برای اعمال مدیریت به بر کلاس و ایجاد شرایط بهینه برای یادگیری این است که معلم فردی کارا باشد تا از مهارتهای مدیریت کلاس درس بهره گیرد. جامع الاطراف بودن معلم، دومین پیش درآمد برای اعمال مدیریت بر کلاس است. معلمان سه گونه اند:

۱- توضیح دهنده ۲ مشارکت دهنده ۳ توانمند ساز

معلم توضیح دهنده بر موضوع درس تسلط دارد؛ اما آگاهی او از روش تدریس اندک است. تدریس او بر محور سخن رانی و توضیح استوار است و برخی دانش آموزان با او همراه هستند.

معلم مشارکت دهنده بر موضوع درس تسلط دارد و افزون بر آن با روش تدریس نیز آچنین معلمی می کوشد تا از فعالیتهای جالب بهره گیرد؛ دانش آموزان را در کارها مشارکت دهد و در عین حال مدیریت صحیحی را در کلاس اعمال کند. معلم توانمند ساز در مرحله ی عالی حرفه ای قرار دارد. او نه فقط موضوع درس و روش تدریس را به خوبی می شناسد بلکه به تفکرات و احساسات دانش آموزان نیز توجه دارد. چنین معلمی اعتماد به نفس بالایی دارد به حدی که دانش آموزان را در مدیریت کلاس سهیم می کند یا اینکه کلاس

درس را یکسره به آنان میسپارد و خود راهنما میشود؛ با گفت و گو و مشورت با دانش آموزان تصمیم می گیرد تا در آنان توان یادگیری را عملی سازد. (بابالویان و همکاران، ۱۳۹۴)

برنامه ریزی دروس عملی

اگر دروس عملی درست برنامه ریزی نشده باشند خیلی راحت میتوانند تبدیل به هرج و مرج شوند. هر چند هم که محتوای آنها خوب طراحی شده باشد. دست به هیچ کار جدیدی در کلاس قبلاً آن را آزمایش کرده باشید بدانید انجام آن . میسر است و با نشان دادن چیزی که قبلاً درست کرده اید در وقت صرفه جویی کنید.

قبل از شروع درس مواد مورد نیاز را امتحان کنید. خاطر جمع شوید که آنها آماده ی مصرف هستند. در غیر این صورت ممکن است دقایق بسیاری را که همچون ساعت ها احساس می شود از دست بدهید تا فقط در یک شیشه را باز کنید که در این مدت کلاس کسل شده و نظم آن به هم می خورد.

لوازم خود را در جعبه و سینی های برچسب دار بچینید این کار موقعی ارزش دارد که در حال آموزش درسی باشید که قصد تکرار آن را در آینده دارید زیرا باعث میشود وقت زیادی را که برای چیدن همان تر لوازم در آینده لازم است، صرفه جویی کنید. دانش آموزان را شرکت دهید. اجازه دهید شاگردان در توزیع وسایل و لوازم و همچنین در تمیز و مرتب کردن کلاس پس از پایان فعالیت به شما کمک کنند. بدین طریق، هم در وقت صرفه جویی می کنید و هم دانش آموزان می آموزند چگونه از امکانات خود مراقبت کنند. برای جمع و جور کردن وسایل وقت زیادی را در نظر بگیرید؛ ممکن است خیلی بیشتر از آنچه در مراحل اولیه فکر می کردید وقت بگیری.

اطمینان حاصل کنید به اندازه کافی برای همه وسیله دارید.

یا حداقل به آن میزان که هر دو نفر بتوانند با یک وسیله کار کنند. اگر دانش آموزان عمیقاً در گیر نشوند، ممکن است کارهایی از آنها سربرند که مورد پسند شما نباشد!

راهنمایی های مختصر و مفیدی راجع به تکلیف به آنها بدهید؛ از دانش آموزانی که به نظر می رسد توجه و تمرکز کافی ندارند سوالاتی بکنید تا مطمئن شوید متوجه مطلب شده اند. پاسخ آنها به سوالات شما مروری خواهد بود برای سایر دانش آموزان

توضیحات را کوتاه کنید.

وقتی یک فعالیت با آزمایش را شرح میدهید خیلی راحت میشود آن قدر وقت صرف توضیح راجع به شیوه ی صحیح انجام آن کرد که دانش آموزانی که تشنه ی امتحان آن بودند، دلشان زده شود.

مقررات رفتاری قاطعی وضع کنید.

ز نظر آموزشی مخرب است بلکه ، باشد. این ضرورت را در دانش آموزان ایجاد نکنید که برای اخذ نظر و راهنمایی شما صف بکشند. به دانش آموزان خود یاد بدهید متکی به خود و مبتکر باشند و هنگامی که از عهده ی کاری بر نمی آیند یا نمی توانند چیزی را بیاموزند، به یکدیگر کمک کنند.

هر چند وقت یک بار کلاس را جمع و جور کنید.

در طول فعالیت ها با تمام کلاس صحبت کنید ممکن است هر کسی با سرعت متفاوتی کار بکند. بنابراین برخی از شاگردان به این راهنمایی ها نیاز دارند تا از کلاس عقب نمانند.

کار دانش آموزان را ارزشیابی کنید. در خاتمه هر درس عملی زمانی را به نوعی ارزشیابی کار آنها تخصیص دهید. ممکن است نتوانسته باشید به کار همه سرکشی کنید که در آن صورت با این کار میتوانید مطمئن شوید توجه خود را شامل هر دانش آموزی کرده اید. (ص ۳۴، ۳۵، ۳۶) (سالی براون، کارولین ازلام، قیل ریس)

کنار آمدن با قطع رشته کلام

قبول کنید که رشته کلام شما واقعاً پاره شده است.

تلاش در ادامه تدریس بدون اعتنا به شخصی که توی حرف شما دویده است؛ بیشتر به شما زبان می رساند تا فایده زیرا احتمالاً حواس اغلب دانش آموزان بیشتر متوجه حرف آن دانش آموز و واکنش شما نسبت به آن می شود تا نسبت به آنچه شما درست قبل از حادثه شرح یا انجام می داده اید. رشته کلام را از دست ندهید.

به ذهن خود بسپارید که قبل از پاره شدن کلامتان دقیقاً مشغول چه کاری بودید، تا پس از رفع مشکل، فی الفور به موضوع اصلی خود برگردید و ناچار نباشید که بگویید و خوب، حالا کجا بودیم؟، ضمناً احتمال این که بین رابطه ای وجود داشته باشد را بررسی کنید. بپذیرید که بعضی از قطع کلام ها لازم و ضروری هستند؛ در این گونه مواقع اطمینان حاصل کنید شخصی که صحبت شما را قطع کرده است مورد انتقاد یا خجالت قرار نگیرد.

برای احساسات افراد احترام قائل شوید. وقتی دانش آموزی به طور مکرر حرف شما را قطع میکند سعی کنید به جای اینکه او را در مقابل دیگران برنجانید بعداً به طور خصوصی با او صحبت کنید.

برای هر کسی که حرف شما را قطع میکند کاری آماده داشته باشید.

تعدادی سوال مربوط به درس همان روز آماده کنید تا اگر لازم شد آنها را از هر کسی که صحبت شما را قطع میکنند بپرسید و او را در تنگنا قرار دهید. این کار خیلی راحت از توی حرف دویدن ها جلوگیری می کند

فاصله خود را کم کنید.

به آن کسی که بی موقع صحبت شما را قطع کرده است نزدیک شوید وقتی فاصله ی خود را با دانش آموزان کم میکنید جرات آنها خیلی کم تر از موقعی میشود که در سوی دیگر کلاس

هستند. ببینید چرا کلام شما را ۱۰ پاره کرده اند. اگر صحبت شما به طور مکرر قطع میشود شاید به این خاطر باش باشد که دادن خسته شده اند و لازم است مطلب را به پایان ببرید. از این شیوه ی تفکر که چون درس شروع کرده ام پس باید حتماً آن را تمام کنم و اجتناب " کنید. (سالی براون و همکاران)

راهکارهایی برای اداره ی کلاس

۱ به شاگردان مسئولیت دهید. هر قدر شاگردان در قبال رفتار خود احساس مسئولیت کنند به همان میزان به معلم کمک مینمایند تا کلاس را بهتر مدیریت نماید لذا معلم باید سعی نماید با دانش آموزانی که زیر بار قبول مسئولیت نمی روند و معمولاً برای معلم در کلاس مشکل ایجاد می نمایند کار کنند و آنها را در قبول مسئولیت یاری نمایند واگذاری مسئولیت شکل های متعددی می تواند داشته باشد همچون نماینده ی کلاس شدن سرگروه شدن، مأمور جمع آوری دفاتر و کارهای عملی شاگردان شدن مسئول حضور و غیاب بودن و.....

۲ به هنگام برخورد با موقعیتهای ناهنجار رفتاری از ناحیه ی شاگردان، خونسرد باشید. وقتی شاگردان رفتار ناشایست انجام میدهند برخی از معلمان خونسردی خود را از دست می دهند و واکنش متناسب با شرایط خود بروز نمی دهند. در نتیجه موقعیت را بدتر از آنچه که هست می نمایند. توصیه رعایت خونسردی به چند دلیل است. اولاً اگر شاگردان بدانند معلمی به موضوعی حساسیت دارد آن مورد

را به عنوان نقطه ضعف از او گرفته و هر گاه قصد آزار و اذیت معلم را داشته باشند. از آن استفاده میکنند. این امر در مقطع بالاتر تحصیلی به مراتب بیشتر به چشم می‌خورد. ثانیاً حفظ خونسردی به معلم این امکان را میدهد که تأمل و تفکر بیشتری در مورد نوع رفتار شاگردان داشته باشد و در جهت شناسایی علت اصلی رفتار باشد و متعاقب آن واکنش متناسب از خود بروز دهد به طوری که دانش آموز متخلف را متوجه خطای خویش نماید. ثالثاً نوع رفتار معلم برای شاگردان الگوست. بنابر این معلم باید از داد زدن، تهدید کردن و تعابیر نیشدار خودداری نماید.

علاقمندی خود را به شاگردان آشکار نمایید. معمولاً اکثریت معلمان به شاگردان خود علاقمند هستند و آنها را دوست میدانند ولی از این حس خود نمی‌توانند در مدیریت بهتر کلاس بهره بگیرند. راهکار عملی این است که معلمان به شاگردان بفهمانند که آنها را دوست دارند و به آنها علاقمند هستند. اگر این احساس در شاگردان به وجود بیاید که معلم آنها را دوست دارد، بدون شک در نوع رفتاری که از آنها سر خواهد زد مؤثر و برای اینکه بتوانند رضایت معلمان را جلب نمایند رفتاری مورد قبول از خود بروز میدهند سلام و احوال پرسی با شاگردان در محیط بیرون و داخل مدرسه در نظر گرفتن رفتارهای خوب شاگردان و بیان آنها دست دادن معلم با شاگردان و... از جمله راهکارهای عملی علاقمندی معلم به شاگرد است.

۴ با شاگردان خاطی به صورت خصوصی صحبت نمایید. معمولاً در برخی کلاس‌ها شاگردان خاصی پیدا میشوند که رهبری بی‌نظمی را به عهده دارند و یا به صورت انفرادی حرکاتی انجام می‌دهند. شاید بهترین روش این باشد که با این گونه شاگردان به صورت خصوصی صحبت شود و تذکرات لازم ارائه گردد و اگر خانواده شاگرد دارای افراد متشخص و... است، از وجود آنها برای مهار شاگرد استفاده گردد. مثلاً افتخارات خانوادگی او را گوشزد کرد. مثلاً گفته شود و از آن جایی که تو متعلق به خانواده... هستی انتظار رفتاری را که از تو سر می‌زند ندارم.» ۵ در صورت امکان از جا به جایی شاگردان استفاده کنید. برخی مواقع شیوه جابجایی مکانی شاگرد مشکل انضباط کلاس را حل میکند. این جابجایی به دو صورت می‌تواند انجام پذیرد. اول جابجا کردن محل نشستن شاگرد در یک کلاس دوم جابجا کردن کلاس شاگرد در مدرسه اگر از یک پایه چند کلاس وجود داشته باشد.

۶- برای به وجود آمدن اتفاق خاص آمادگی داشته باشید. گاهی اتفاق خاص در کلاس می‌افتد و شاگردان از فرصت به دست آمده استفاده کرده و بی‌نظمی را در کلاس حاکم می‌کنند. لذا یک معلم خوب باید برای برخورد با چنین شرایطی آمادگی داشته باشد تا بتواند نظم و را به کلاس برگرداند.

۷- رفتارهای شایسته دانش آموزان را مورد حمایت و تشویق و رفتارهای ناشایسته آن‌ها را مورد تقبیح مورد حمایت و قرار دهید برخی از معلمان برای آن که رفتار مثبتی را که از ناحیه شاگردان سر میزند مورد تشویق قرار دهند، کل وجود فرد را مورد حمایت قرار میدهند. در نتیجه شاگرد نمی‌داند که چرا مورد حمایت واقع شده است تا آن عمل را تکرار کند. مثلاً اگر شاگرد خوب درس می‌خواند، معلم برای این که او را تشویق کند، می‌گوید تو شاگرد خوبی هستی برای او خوب بودن مبهم است. بنابراین معلم باید برای تشویق او عبارتی معادل تو خوب درس می‌خوانی و من از خوب درس خواندن تو خوشم می‌آید. استفاده کند تا شاگرد برای به دست آوردن رضایت معلم به درس خواندن خود ادامه دهد. در خصوص رفتارهای مربوط به انضباط نیز باید به همین روش عمل کرد. در خصوص رفتارهای ناشایست نیز باید رفتار غلط و اشتباه شاگرد را نکوهش کرد، نه کل وجود او را.

۸- سعی کنید علت رفتارهای ناشایست را شناسایی کنید اگر معلم بتواند ریشه اصلی بروز رفتارهای ناشایست شاگرد را شناسایی کند همانند پزشکی خواهد بود که علت درد مریض را به خوبی شناخته و می‌تواند او را بهتر مداوا کند با شناخت علت رفتارها راحت تر میتوان با آن مقابله و اثرات آن را خنثی نمود.

۹- سعی کنید با روش غیر کلاسی و گاه چشمی شاگردان را کنترل کنید ارتباط چشمی یکی از قوی ترین نوع ارتباطات محسوب میگردد. حس این روش آن است که بدون آن که با صدای بلندیه رفتار با نام کسی اشاره شود و باعث حواس پرتی دیگران گردد، مانع بروز رفتار نابخشودنی می‌گردد. لذا معلمان می‌توانند با بهره جستن از این روش مهار کلاس را به دست گیرند.

۱۰ - برخی مواقع کور و برخی مواقع کرباشید دنیای بچه ها دنیای حوادث و اتفاق است. آنها به لحاظ شرایط سنی به خصوص اگر در دوران بلوغ باشند رفتارهای عجیب و غریب از خودشان نشان می دهند که معلم با تجربه نباید نسبت به همه آن ها حساسیت و واکنش نشان دهد. بلکه باید به گونه ای رفتار نماید که وانمود کند که برخی از حرکات شاگردان را ندیده و برخی را نشنیده است. تا حجب و حیای موجود بین شاگرد و معلم به قوت خود باقی بماند و شاگرد نیز به حساب این که خوب شد معلم نفهمید، در عالم خود قید و بند را محفوظ نگه دارد. اگر معلم هر رفتاری را که از ناحیه شاگرد سر می زند نمایان کند ناچار است در برابر آن رفتار موضع گیری نماید در هر حال این موضع گیری امکان دارد نتیجه خوبی نداشته باشد.

۱۱ - فرصتی جهت آزاد کردن انرژی شاگردان فراهم آورید همگان می دانیم که کودکان و نوجوانان دارای انرژی خاصی هستند خیلی مواقع علت بروز بی نظمی وجود این انرژی نهفته در دانش آموز می باشد که خود را آزاد می نماید لذا معلم می تواند ضمن هوشیاری، شرایطی را در کلاس به وجود بیاورد که این انرژی آزاد شده و فرصت بی نظمی از شاگردان گرفته شود. با سبک های مختلف میتوان این انرژی را آزاد کرد مانند آزاد گذاشتن بچه ها برای چند دقیقه که با یکدیگر صحبت کنند، بخندند و....

۱۲ - از عهده کاری که بر نخواهید آمد به عنوان ابزار کنترل بهره نگیرید برخی از معلمان دانش آموزان خاطی را به وسیله عملی که فاقد صلاحیت اجرای آن هستند تهدید می نمایند و چون نمی توانند جنبه عملی به آن ببخشند تسلیم شاگرد میشوند. مثلا میگویند. مثلا میگویند دیگر به کلاس راحت نمی دهم.

۱۳ با طرح درس وارد کلاس شوید دلیل برخی از بی نظمی ها و ایجاد سروصدا و شلوغ کاری های شاگردان به این موضوع بر می گردد که آنها به علت عدم استفاده از طرح درس، توسط معلمان فرصت اضافی به دست می آورند. برای مهار این فرصت تهیه و به کارگیری طرح درس توسط معلم بهترین ابزار است در طرح درس معلم کل زمان یک جلسه را به انجام فعالیت های مختلف اختصاص می دهد و در طول جلسه شاگردان را به انجام فعالیتی وادار می کند تا جلسه پایان یابد. این روند امکان دستیابی دانش آموزان به فرصت اضافی را از آنها میگیرد و به خصوص از شلوغ کاری های جمعی ممانعت به عمل می آورد.

۱۴ - بادانش آموزان صمیمی باشید ولی قاطع عمل کنید یکی از منطقی ترین روش های برخورد با شاگردان این است که آنها با معلمان و دبیران خود احساس صمیمیت نمایند. صمیمیت باعث می شود که شاگرد در برخورد با معلمان و دبیران احترام کلاس را حفظ نمایند و از دست زدن به اعمال برهم زنده کلاس پرهیز کنند ولی در عین حال امکان دارد شاگردانی پیدا شوند که از این رابطه سوء استفاده کنند که در این جا قاطع بودن معلم مشکل را حل خواهد کرد.

۱۵ - سعی کنید با ظاهری مرتب در کلاس حاضر شوید. بدون شک نوع شکل ظاهری و وضع پوشش معلم بر روی مخاطبین بی اثر نخواهد بود. بنابراین شایسته است از این مقوله نیز جهت اداره و کنترل کلاس استفاده نمود. نوع پوشش معلم با اقتدار و توانایی مدیریتی وی از نظر شاگردان رابطه مستقیم دارد. معلم هر چقدر مرتب و منظم باشد و از ژولیدگی پرهیز کند به همان میزان اقتدارش در کلاس افزایش خواهد یافت.

۱۶ - فعالیت خود را در کلاس بازنگری نمایید معمولا اتفاق می افتد که در حین تدریس نظم کلاس برهم می خورد و احيانا کنترل کلاس از دست خارج میشود. در این گونه موارد معلمان باید نزد خویش، تدریس و مجموعه فعالیتهای یاددهی و یادگیری را مرور کنند تا دریابند که چه اشکالی در تدریس بوده است که واکنش شاگردان منجر به برهم خوردن کلاس شده است.

۱۷ از روشهای غیر کلامی کنترل کلاس بهره بگیرید. بهره گرفتن به مواقع از روش های غیر کلامی جهت کنترل و هدایت کلاس یکی از مؤثرترین تکنیکها و راهکارهای عملی کلاس درس می باشد..

۱۸ - حفظ تعادل در برقراری رابطه عاطفی با شاگردان از آنجایی که شاگرد و معلم هر دو انسان می باشند، لذا زمینه ای بسیار قوی جهت برقراری یک ارتباط عاطفی بین آنها فراهم می باشد. اما برخی مواقع افراط در برقراری ارتباط عاطفی اداره و هدایت و کنترل کلاس را از دست معلمان خارج نموده است. بنابراین به نظر میرسد معلمان باید ضمن برقراری ارتباط عاطفی مناسب از افراط کاری پرهیز نمایند و به موقع از اهرم های قدرت و اقتدار خویش جهت اداره کلاس بهره ارتباط شاگرد و معلم باید معین گردد.

برای تسهیل در امر یادگیری در کلاس درس که مطابق نیازها و ویژگیهای فراگیران باشد دانستن اصول مدیریت کلاس امری ضروری است زیرا آشنا نبودن به با راهکارها و شیوه های کلاس داری در اغلب موارد باعث هرج و مرج و بروز مشکلات اخلاقی و اجتماعی بین دانش آموزان با معلمان و نهایتاً منجر به افت تحصیلی برخی از آنها میشود. بنابراین هر چند آموزگار از شیوه های نوین و خلاق تدریس بهره مند باشد ولی از اصول و روشهای کلاس داری آگاهی کافی نداشته باشد به نتیجه مطلوب آموزشی نخواهد رسید.

پژوهش های مربوط به مدیریت کلاس درس نشان میدهد که هر چه معلمان از رفتارهای بازدارنده و سبک مدیریتی مناسب بیش تر استفاده کنند از اثر بخشی و کارایی بالاتری نیز برخوردار خواهند بود. این یافته ها مؤید این است که دانش آموزان کشورهای در حال توسعه نسبت به کشورهای غربی کم تر مرتکب رفتارهای غیر اخلاقی و نامناسب میشوند و با این وجود تعداد قابل توجهی از معلمان این کشورها فعالیتهای آموزشی خود را کم تر با استفاده از یک سبک مدیریتی اثر بخش انجام میدهند. بنابراین توجه به مدیریت کلاس درس نحوه ی اداره ی کلاس ها و به کارگیری بهترین و مطلوب ترین سبک مدیریتی امری حیاتی و ضروری است. (نیتسایسوک و آندرسون، ۱۹۸۹)

پیشنهادهات

. دعوت از افراد موفق و سخنرانی پیرامون تقویت مدیریت کلاس

معرفی منابع و مقالاتی در زمینه بهبود اداره کلاس درس

بازدید از کلاس آموزگاران که در امر کلاس داری موفق هستند.

برگزاری کارگاههایی جهت تقویت مدیریت کلاس

ه مشاهده ی فیلم از نحوه ی کلاس داری معلمان موفق

. اختصاص دادن واحدی به نام کلاس داری و تدریس آن به صورت عملی در دانشگاه های فرهنگیان

. اهتمام ویژه ی مدیران آموزشگاهها و همکاران به مدیریت مدرسه و کلاس

داشتن اطلاع کامل از آسیبهای ناشی از عدم تسلط و آگاهی از نحوه ی کلاس داری

منابع

. ایسون، ا.، کیت مردیت دامین، گال (۱۳۸۰) نظارت و راهنمایی تعلیماتی، کاربرد فنون کلینیکی در نظارت و راهنمایی کارورزی و آموزشهای پیش و ضمن خدمت. ترجمه محمدرضا بهرنگی تهران: نشر کمال تربیت.

اسماعیلی، محمدرضا کاتبیان شهره و شعله خداداد (۱۳۹۱) رابطه ی خودکارآمدی سبک مدیریت کلاس معلمان تربیت بدنی آموزش و پرورش شهر تهران فصلنامه مدیریت رفتار

بابالویان، رضا، سعد اللهی، آرش و مسعودی، مجید، (۱۳۹۴)، مدیریت کلاس درس، کنفرانس سراسری دانش و فناوری علوم تربیتی

مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران، تهران: موسسه برگزار کننده همایشهای توسعه محور دانش و فناوری سام ایرانیان

براون سالی ارلام کارولین ریس فیلیپ (۱۳۷۶) ترجمه ماحد خاکسار، سعید، ۵۰۰۰ نکته برای معلمان، انتشارات موزون ۲۲ ص تا ۲۴ ص ۳۴ تا ۳۶

بهرنگی، محمدرضا (۱۳۷۶) مدیریت رفتار کلاسی انتشارات آستان قدس رضوی

پیریایی، حسین (۱۳۸۳) بررسی راههای افزایش علاقه مندی دبیران استان لرستان با استفاده از روشهای تدریس

رئوفی، حسین (۱۳۷۷)، «مدیریت رفتار کلاسی، چاپ دوم مشهد انتشارات آستان قدس رضوی

ه زمانی، محمد رسول (۱۳۷۸-۷۹)، انضباط و مدیریت کلاس دو مقوله متفاوت، نوشته گای آر - لفرانسوا ماهنامهر شد تکنولوژی، دی و بهمن ماه

سرمد، غلامعلی (۱۳۷۶) تدریس هنر معلمی، تهران: انتشارات اشراق

. سیف، علی اکبر، (۱۳۹۴) روانشناسی پرورشی نوین روانشناسی یادگیری و آموزش، تهران: دوران

- . شعبانی حسین (۱۳۹۶) مهارتهای آموزش و پرورش روشها و فنون تدریس، انتشارات سمت تهران.
- صباغیان، زهرا، (۱۳۸۰)، «مدیریت کارآمد در کلاس درس راهنمای معلمان و مدرسان» تهران: انتشارات سمت.
- ه صفوی، امان الله (۱۳۷۰) اصول و قواعد اداره کلاس فصلنامه تعلیم و تربیت (آموزش و پرورش) شماره ۶.
- . - صفوی، امان الله (۱۳۷۲) مدیریت کلاسی فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش، سال دوم، شماره ۴.
- ه صیامی، توحید، (۱۳۸۰ و ۱۳۷۰)، مدیریت کلاس درس، ماهنامه رشد آموزشی، مهرماه، صص ۲۲ تا ۲۴ اسفند ماه ص ۲۹ تا ۳۴ فروردین ماه صص ۳۱ تا ۳۴ و اردیبهشت ماه ص ۴۳ تا ۴۵

منابع لاتین

- Cook, L. D. (2012). Teacher locus of control: Identifying differences in classroom practices. *International Journal of Multiple Research Approachest*. 6(3). 285-296
Thomson Learning. Nakamura, Raymond M.. *Healthy Classroom Management*. Wadsworth •
- Anderson. A., Hamilton. R. J., & Hattie J. (2004). Classroom climate and motivated behavior in • secondary schools *Learning. Environments Research*. 7(3), 211-225
- Emmer. E. T. & Hickman, J. (1991). Teacher efficacy in classroom management and discipline • *Educational and Psychological Measurement*. 51 (3), 755-765
- Mitchell. M. M.. & Bradshaw, e. P. (2013) Examining classroom influences on student perceptions • of school climate: Trole of classroom management and exclusionary discipline strategies. *Journal of School Psychology*. 51 (5), 599-610
- Edwards, C. H. & Watts, V. J. (2010). *Classroom discipline & management (2nd ed)*. Milton, Qld: • John wiley & Sons
- Marsh, H. W., & Roche, L. A. (1997). Making studnts evaluations of teaching effectiveness effective: • The critical issues of validity bias, and utility. *American Psychologist* 52 (11), 1187-1197
- Betoret, F. D. (2013). Teacher Psychological needs, locus of control and engagement Spanish • *Journal of Psychology*, 16, 1-13
- Artemeva, N Logie, S, & St-Martin, J. (1999). From Page to stage: How theories of genre and • situated learning help introduce engineering student to discipline specific communication. *Technical communication Quarterly*, 8 (3), 301-316

دانشگاه هرمزگان
Hormozgan University

دهمین همایش ملی

انجمن روانشناسان و روانپزشکان
شماره ملی: ۳۰۱۵۵۳۳۳۳

تازه های روانشناسی مثبت

Sponsored and Indexed by
CIVILICA
We Respect the Science